

Meer over het Tienhovensch Kanaal

In het boek *'Het veenrecht in de Provincie Utrecht 1592-1916'* van Th.F.J.A. Dolk (Utrecht 1916) leest men, dat het provinciebestuur van Utrecht in 1825 advies vroeg over het plan *'van mr. F. J. van der Wall voor den aanleg van een kanaal van de Tienhovensche sluis aan de Vecht langs de grenzen van het Gooiland.'*

Dit kanaal moest de aloude Tienhovensche Vaart waarover sinds de zeventiende eeuw turf werd vervoerd verbeteren en verlengen. Het idee van Van der Wall leek verworpen te worden, want op 5 juni 1829 bracht de commissaris des konings in Utrecht een negatief advies uit. Uiteindelijk begon men toch met het graven van dit kanaal, dat liep van de Vecht naar de Hilversumse heide (de Hoorneboegse heide). We lezen in het verslag van gedeputeerde staten van Utrecht uit 1839:

'Krachtens daartoe verleende koninklijke magtiging, zal de doorgraving der Tienhovensche vaart in Gooiland en het maken van eene schutsluis aldaar worden voortgezet, onder wijzigingen van het daaromtrent voorgedragen plan, met betrekking tot de meerdere breedte van den jaagweg en berm der vaart, alsmede tot de mindere diepte der doorgraving ter wegneming zoo veel mogelijk van de bezwaren, door de polderbesturen van Breukelenveen, Tienhoven en de weerkampen van Loosdrecht, tegen de gemelde voordragt ingebracht, en om dezelve door die werken tegen alle schade, ten gevolge der doorgraving, te beveiligen en en te waarborgen.'

Kanaal en schutsluis kwamen in de jaren veertig van de negentiende eeuw tot stand. Nu vindt men nog steeds bij de Egelshoek de sluiswachterswoning, op een punt waar het kanaal zich in tweeën splitst (één tak richting Hoorneboegse Heide, een andere richting Hollandsche Rading, Beide takken lopen dood. De bedoeling achter de aanleg van het Tienhovensch Kanaal leest men in het elfde deel Van der Aa's *'Aardrijkskundige Woordenboek'* uit 1848:

'Dit kanaal is in de laatste jaren, onder de gemeente Hilversum, in de heide verlengd, met plan, om de Vecht met de Eem of met de Zuiderzee te verbinden, doch deze nuttige onderneming schijnt niet meer te worden voortgezet.'

Het is goed mogelijk, dat men van plan was de meest oostelijke tak van het kanaal door te trekken naar de Maartensdijkse Vaart, om vervolgens via Pijnenburg naar Soestdijk en Baarn aansluiting op de Eem te krijgen. Deze opvatting wordt bevestigd door uitspraken van het Tweede-Kamerlid Van Lynden van Sandenburg in 1867.

Het kanaal en de sluis bij de Egelshoek werden inderdaad door de scheepvaart gebruikt. Dat blijkt onder meer uit een mededeling van het Utrechtse provinciebestuur van 7 augustus 1857 (zie de afbeelding bij de post). De daarin genoemde reparatie en verbetering van sluis en kanaal kostten bijna 150.000 negentiende-eeuwse guldens (omgerekend meer dan anderhalf miljoen euro nu). In de jaren zestig van de negentiende eeuw werd in de Staten van Utrecht regelmatig gediscussieerd over de kosten van het kanaal en van de verdere doortrekking daarvan.

Nog in 1870 werd er in de gemeenteraad van Maartensdijk gedebatteerd over de doortrekking van het Tienhovensch Kanaal. Op 18 maart van dat jaar kwam het onderwerp aan de orde.

Tegen doortrekking waren: F.N.M. Eyck van Zuylichem; J.H. C. Hengst, C.J (?). N. Hengst, N. P. Visscher, baron van Boetzelaer. H. en C. Snel waren voorstanders. Helaas werd geen motivering van hun standpunt aangegeven vinden. De tegenstanders waren wel allen grootgrondbezitters

Mogelijk zijn het de bezwaren van deze grootgrondbezitters, polderbesturen, de kosten en het geringe belang van het kanaal toen het niet meer werd doorgetrokken, die geleid hebben tot verwaarlozing ervan en het onbevaarbaar maken door de aanleg van dammen. In ieder geval werd het kanaal uiteindelijk volledig ongeschikt voor scheepvaart, hoewel boeren er in de twintigste eeuw nog van gebruik maakten door voor vervoer van mest en zand voor hun stallen.

Anne Doedens